

Nowe zjawiska w kulturze dwudziestolecia międzywojennego

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Galeria zdjęć interaktywnych](#)
- [Mapa myśli](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Jerzy Kwiatkowski, *Dwudziestolecie międzywojenne*, Warszawa 2001, s. 205.
- Źródło: S. Jaworski, *Literatura lat 1918-1939*, [w:] *Historia literatury polskiej w zarysie*, red. A. Wilkoń, M. Stępień, Warszawa 1980, s. 445.

Nowe zjawiska w kulturze dwudziestolecia międzywojennego

Natalia Gonczarowa, *Cyklista*, 1913

Źródło: domena publiczna.

Dwudziestolecie międzywojenne to trudny czas zarówno dla historii Polski, jak i świata. Wybitny krytyk polskiej poezji, Jerzy Kwiatkowski, zwrócił uwagę, że uwarunkowania historyczne spowodowały postrzeganie roku 1918

((Jerzy Kwiatkowski

Dwudziestolecie międzywojenne

jako granicy między epoką polityczno-społecznych ideałów a epoką ich realizacji, między latami narzucanej przez historię nieodpowiedzialności a okresem, kiedy odpowiedzialność ta za własne państwo, za jego ustrój, za jego prawa, za jego istnienie – spadła z dnia na dzień na barki społeczeństwa.

Źródło: Jerzy Kwiatkowski, *Dwudziestolecie międzywojenne*, Warszawa 2001, s. 205.

Działania wojenne przyniosły zagładę wielu miejscowości i śmierć milionów ludzi na całym świecie. Traumatyczne wydarzenia miały niewątpliwie wpływ na rozwój nowych form życia literackiego. Pojawiły się różne tendencje w światowej literaturze.

Twoje cele

- Omówisz nowe zjawiska w kulturze dwudziestolecia międzywojennego.

- Scharakteryzujesz kierunki w literaturze i sztuce XX-lecia.
- Wskażesz wspólne cechy kierunków w sztuce dwudziestolecia międzywojennego.

Przeczytaj

Periodyzacja i nazwy epoki

Za datę rozpoczynającą **dwudziestolecie międzywojenne** przyjmuje się najczęściej rok 1918, w którym zakończyła się I wojna światowa, a Polska odzyskała niepodległość. Wybuch kolejnej wojny w 1939 r. zamyka ten dwudziestoletni okres w dziejach literatury. Pod koniec XX w. w badaniach literackich pojawiła się inna propozycja periodyzacji literatury początku XX w. – epoka nazwana **trzydziestolecie** miałaby obejmować lata 1914–1944.

Rozpoczynałaby się w roku wybuchu I wojny, natomiast kończyła wraz z II wojną światową.

Fabryka Izraela Poznańskiego, ul. Ogrodowa 17, Łódź

Źródło: domena publiczna.

Według innych badaczy dwudziestolecie międzywojenne z jego ruchami awangardowymi, poszukiwaniem nowych form wyrazu, przeformułowaniem koncepcji człowieka, społeczeństwa i tradycji stanowi **szczytowy etap rozwoju modernizmu** w najszerszym rozumieniu tego pojęcia. Trudno jednoznacznie rozdzielić zjawiska historyczne i literackie. Z pewnością rok 1914 – rok wybuchu I wojny – przyniósł Polsce nadzieję na odzyskanie wolności. Doświadczenia wojenne odcisnęły piętno na świadomości wielu twórców debiutujących w początkach XX w. Radykalna zmiana tematów i form artystycznych nastąpiła jednak dopiero około 1918 r.

Grupy poetyckie

Ścieranie się różnych koncepcji doprowadziło do wyłonienia się dwu zasadniczych grup poetyckich: **radykałnie nowatorskiej** (np. Awangarda Krakowska) i **nawiązującej do tradycji** (np. Skamander). Poeci dwudziestolecia prezentujący różne poglądy na sztukę chcieli, by ich głos brzmiał donośniej – dlatego organizowali się w grupy poetyckie. Do najważniejszych zalicza się Skamandra, Awangardę Krakowską, Kwadrygę, Żagary (grupa poetycka powstała w Wilnie; w twórczości jej członków – np. Czesława Miłosza – dominowała tonacja katastroficzna), a także futurystów.

Edward Okuń, *My i wojna*, pomiędzy 1917 a 1923

Źródło: domena publiczna.

Nowe kierunki w poezji

W poezji pojawiły się nowe kierunki. Jednym z nich był **ekspresjonizm** korzeniami sięgający do średniowiecza, baroku i romantyzmu. Dominującą potrzebą artysty była ekspresja, powiązana z pięknem i harmonią w poezji.

Nurt ekspresjonistyczny (zapoczątkowany w 1910 r. w Niemczech) rozprzestrzenił się w całej Europie (w Polsce jego hasła propagowało pismo „Zdrój” w latach 1917–1922), także w innych dziedzinach sztuki (malarstwo, muzyka, film).

We Włoszech i w Rosji rozwinął się **futuryzm** (nazwa wywodzi się od *futurus* – przyszły). Jego prekursorem był Filippo Tommaso Marinetti. Zwolennicy tego kierunku zwalczyli tradycję i radykalnie przekształcali język poetycki. Byli zafascynowani nowoczesną cywilizacją, wynalazkami i urbanizacją.

W Szwajcarii powstał **dadaizm**. Jego wyznawcy wyrażali anarchiczny bunt przeciwko cywilizacji, sztuce, wojnie. W utworach zamieszczano reklamowe slogany, teksty z gazet,

luźne słowa. Tworzyli tzw. kolaże ze szkła, papieru, słomy i innych materiałów.

Kolejnym nurtem był **nadrealizm**. Jego twórcy buntowali się przeciwko tradycjom klasycznym, głosząc „nowy romantyzm”, a także „rewolucję w psychice”. Do czołowych twórców zalicza się Paula Eluarda i Louisa Aragona. Utwory nadrealistów wykorzystywały skojarzenia z pogranicza jawy i snu oraz motywy pełne niezwykłości.

Nadrealizm znalazł swoje odzwierciedlenie nie tylko w poezji, ale także w malarstwie.

Nowy język poetycki i wyzwolenie ludzkiej wyobraźni to główne hasła **francuskiej awangardy poetyckiej**. Awangarda (franc. *avant garde* – straż przednia) była formacją ideowo-artystyczną (powstała po 1910 r.). Kierunek ten był ściśle inspirowany **kubizmem** malarskim.

Podstawowym założeniem kubizmu poetyckiego był montaż odległych od siebie znaczeniowo obrazów poetyckich. Ważną figurą poetycką była tu **elipsa**.

Podsumowanie

Rozpoczęty w okresie Młodej Polski proces odejścia od **naturalizmu** znalazł w dwudziestoleciu międzywojennym swoich kontynuatorów. Uwidocznili się to zarówno w sposobach przedstawiania rzeczywistości, jak również w odmiennych metodach kształtowania podmiotu wypowiedzi (dla przykładu model podmiotu lirycznego u Przybosa lub narrator *Ferdydurke* Gombrowicza).

((S. Jaworski

Literatura lat 1918-1939

Rozległość horyzontów umysłowych twórców awangardy, przenikliwe wizje przyszłości Stanisława Ignacego Witkiewicza, głębokie analizy Gombrowicza, mitotwórstwo Schulza, świadomość polityczna literatury lat trzydziestych, trzeźwa i wywracająca wszystko na nice myśl Irzykowskiego, nade wszystko zaś – tragiczny heroizm, zagadnienie moralnej odpowiedzialności u katastrofistów – wszystko to było dziedzictwem bezpośrednich następców. Dodajmy jeszcze do tego wyliczenia – metaforyczność w poezji, która pozwalała na skrót i zaskakujące zestawienie oraz groteskę – jako sposób ujęcia świata.

Źródło: S. Jaworski, *Literatura lat 1918-1939*, [w:] *Historia literatury polskiej w zarysie*, red. A. Wilkoń, M. Stępień, Warszawa 1980, s. 445.

Słownik

| elipsa

(gr. *éllipsis* – brak, nieobecność) – pominięcie w zdaniu lub wyrażeniu elementu, który można odtworzyć na podstawie kontekstu; jego brak pozostaje widoczny w strukturze składniowej

kubizm

(łac. *cubus* – sześcián, kostka) kierunek w sztuce powstały we Francji na początku XX w., postulujący sprowadzanie przedmiotów i postaci do układów podstawowych brył geometrycznych

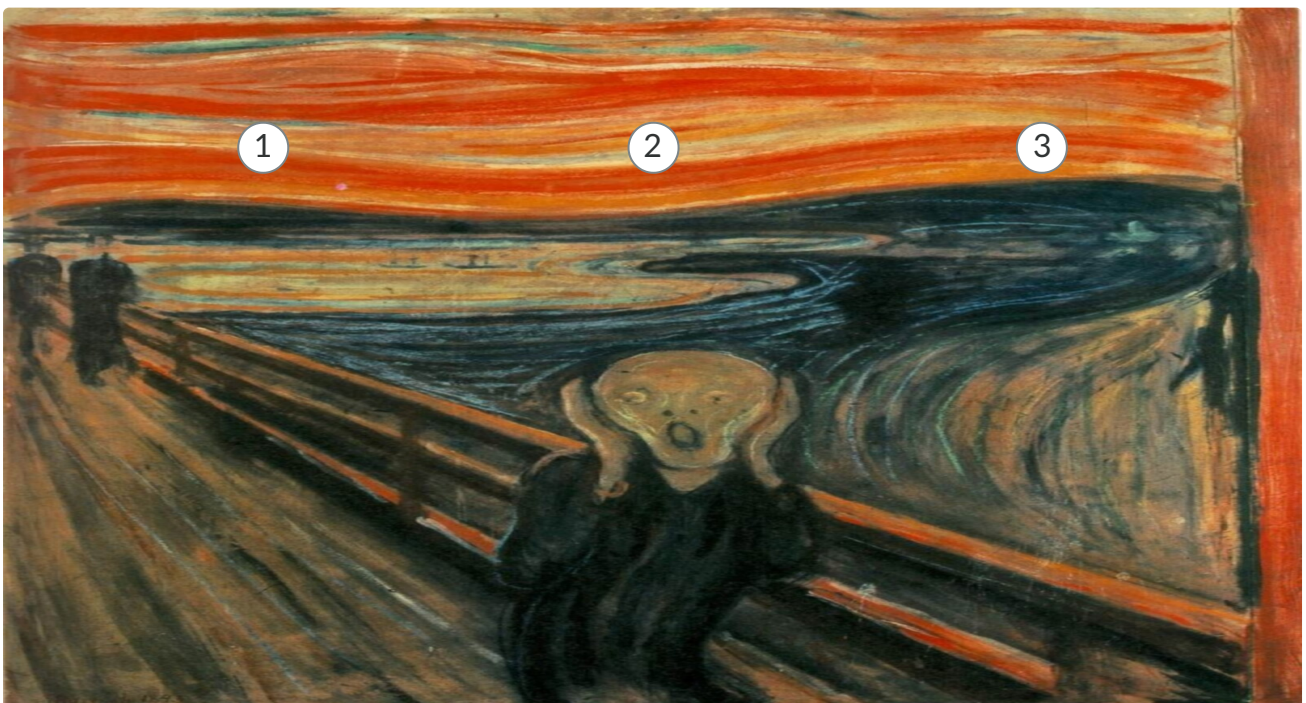
naturalizm

(łac. *naturalis* – przyrodniczy, naturalny, wrodzony) – prąd literacki powstały w 2. poł. XIX w. wykorzystujący osiągnięcia nauk przyrodniczych, związany z poglądami deterministycznymi i ewolucjonistycznymi, często operujący silnymi środkami wyrazu, niestroniący od szczegółowego opisywania scen drastycznych, ukazujący ludzi w ich biologicznych uwarunkowaniach; naturaliści opisywali zazwyczaj życie niższych warstw społecznych w ich codziennym środowisku, ukazując takie problemy, jak brak higieny, edukacji, ucisk wyższych klas i niesprawiedliwość losu

Galeria zdjęć interaktywnych

Polecenie 1

Zapoznaj się z galerią zdjęć i opisz wybrany kierunek, wyjaśniając, w jaki sposób odwołuje się do powojennej rzeczywistości.

1

Ekspresjonizm Charakterystyka

- Rozwijał się od ok. 1910 roku do początku lat 30., głównie w Niemczech i stamtąd oddziaływał na inne kraje.
- Wprowadzał utopijno-moralistycznego programu przebudowy świata przez przywrócenie człowiekowi poczucia autentycznej, ponadosobowej więzi z ogólnoludzką wspólnotą, naturą czy Bogiem.
- Prowadził do aktywizmu, wyrażającego się m.in w ostrych atakach na instytucje społeczeństwa mieszczańskiego i ustroju kapitalistycznego, także w potępieniu militarizmu.
- Uznawał siły duchowych ponad twórcami materii.

2

Ekspresjonizm Literatura

- Szczyt rozwoju przypadł na lata I wojny światowej, powojennego wrzenia rewolucyjnego i kryzysu gospodarczego.
- Najpełniej wystąpił w twórczości poetyckiej i dramatycznej.
- W liryce wykształcił styl patetyczny i ekstatyczny, poszukujący środków maksymalnej ekspresji, (min. dynamiczne kontrasty, deformacje o charakterze hiperbolicznym, karykaturalnym czy groteskowym).
- W dramacie, zwykle moralistycznym lub agitacyjno-politycznym, nawiązywanie do symbolicznych i alegorycznych form scenicznych (misterium, moralitet), umożliwiających wprowadzenie bohaterów typowych i zbiorowych, reprezentujących określone idee i grupy społeczne często.
- Wykorzystywane motywy to wizje, halucynacje, sen, rozszczepienie osobowości.
- Polscy twórcy: S. Przybyszewski (*Confiteor*), J. Kasprówicz, W. Berent.

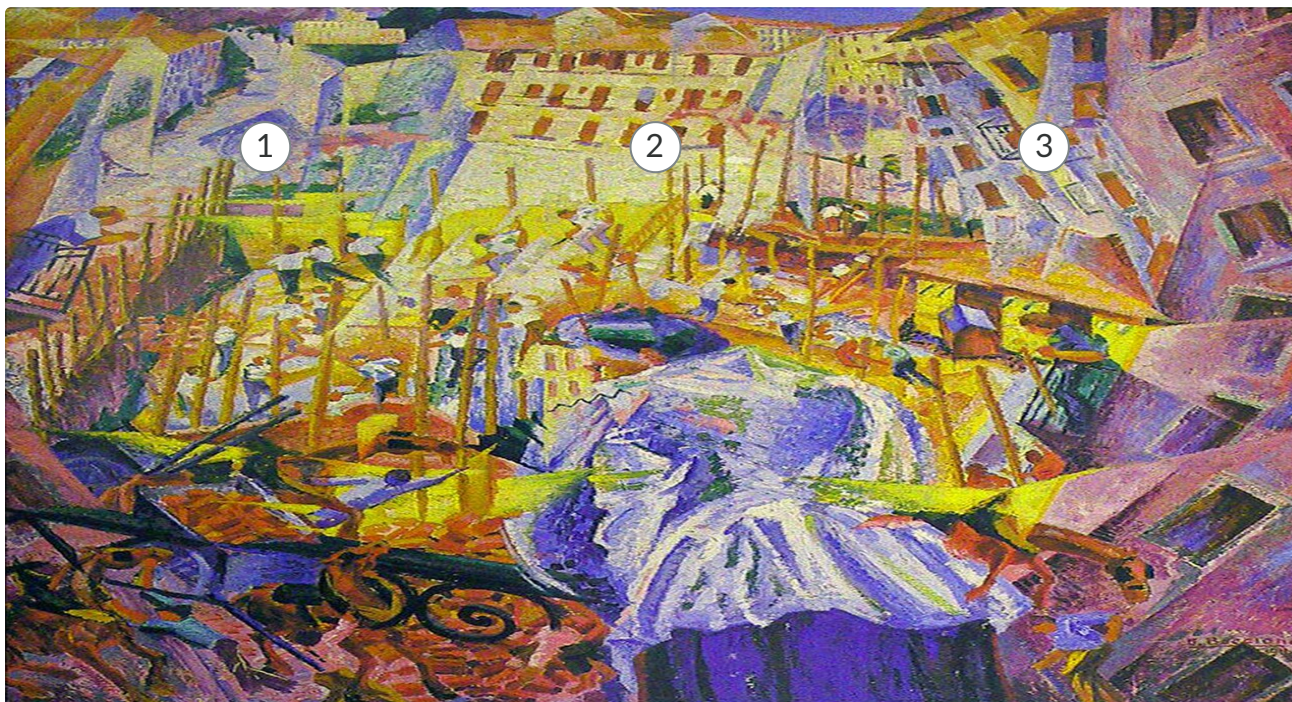
3

Ekspresjonizm Sztuka

- Niezbędnym elementem było przedstawianie emocji.
- Dzieło stanowiło odzwierciedlenie wnętrza artysty, a nie bezduszną kopię rzeczywistości.
- Często stosowano deformację widzianego świata, dynamizm, subiektywny dobór kolorów, wyraźne linie.

Edvard Munch, *Krzyk*, 1893

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

1

Futuryzm

Charakterystyka

- Ruch burzycielsko-prowokacyjny.
- Orientacja skrajnie antytradycjonalistyczna.
- Opierał się na tworzeniu nowych form sztuki i nowego stylu życia, zgodnego z postępem cywilizacyjnym XX wieku.

2

Futuryzm

Literatura

- W Krakowie działał klub futurystów Katarynka (B. Jasieński, S. Młodożeniec, T. Czyżewski), w Warszawie kabaret Pod Picadorem (A. Wat, A. Stern).
- Poeci organizowali anarchizujące wieczory poetyckie w atmosferze skandalu.
- Podejmowano próby dyktowania nowego stylu, obyczajów i mody.
- Promowano kult natury, degradowano filozoficzną i religijną metafizykę.
- Dominował antyestetyzm, ekstrawagancja.
- Słowo zostało uwolnione od rygorów składni (m.in. w pisowni fonetycznej i konstrukcjach onomatopeicznych).

3

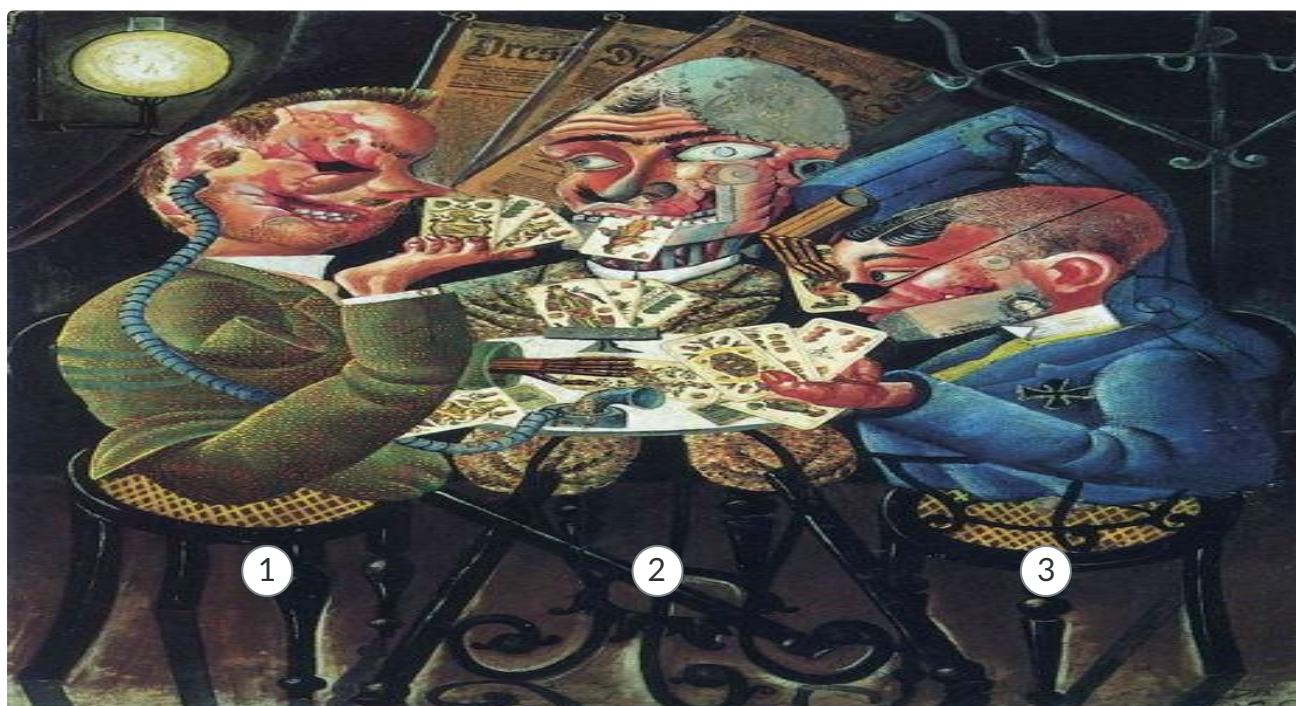
Futuryzm

Sztuka

- Zainicjowany przez włoskich malarzy.
- Charakteryzował go dynamizm, zanik materialności ciał pod wpływem światła i ruchu oraz zespolenie się przedmiotu z otoczeniem.
- Zjawiska przedstawiano zgodnie z nowoczesnym rytmem życia, stworzono nową koncepcję czasu i przestrzeni.
- Podejmowano walkę z tradycją oraz uznanymi kierunkami i gatunkami artystycznymi.

Umberto Boccioni, *Ulica wchodzi do domu*, 1911

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

1

Dadaizm

Charakterystyka

- Rozwijał się od 1916 do ok. 1923, głównie w Szwajcarii, Niemczech i Francji.
- Wyrażał gwałtowny sprzeciw wobec wojny i współczesnej cywilizacji mieszczańskiej.
- Miał charakter totalny, anarchistyczny i nihilistyczny.
- Negował europejskie dziedzictwo kulturowe, odrzucał dotychczasowe autorytety i rygory.
- Demonstrowano indywidualną fantazję, nieskrępowaną konwencjami moralnymi, estetycznymi czy logicznymi.
- Prezentowano zamierzony prymitywizm i infantylizm, co oddaje nazwa kierunku („dada” po francusku oznacza zabawkę).
- Twórczość opierała się na zabawie, mistyfikacji, paradoksie, absurdzie, dowcipie.

2

Dadaizm

Literatura

- Utwór literacki był często potokiem swobodnych wrażeń i spostrzeżeń kojarzonych automatycznie, nie służących żadnej zamierzonej konstrukcji artystycznej, lecz próbie odtworzenia bezsensu i chaosu rzeczywistości.
- Stosowano wyrwane z kontekstu elementów mowy potocznej, slogany reklamowe, fragmenty piosenek, wymyślone słowa.
- Często powstawały utwory beznaczeniowe.
- Występowano przeciwko tradycyjnym podziałom twórczości na rodzaje i gatunki.
- Charakterystyczną formą był bezładny utwór zbiorowy, pisany przez kilku poetów.

3

Dadaizm

Sztuka

- Odrzucano dawne konwencje i wartości, odkrywano nowe rejony wyobraźni.
- Odwoływano się do ironii, groteski, dokonywano aktów obrazoburstwa.
- Urządzane manifestacje artystyczne miały charakter drwiny, wprowadzały celową dezintegrację i chaos, prowokowały i szokowały.
- W plastyce stosowano nowe techniki – wykorzystywano np. przedmioty codziennego użytku, deformowano znane dzieła sztuki.
- Z odkryć i doświadczeń dadaizmu czerpał także surrealizm, pop-art, minimal-art (wykorzystujący gotowe przedmioty), później asamblaż, environment i happening.

Marcel Duchamp, *Fontanna*, 1917

domena publiczna.

Otto Dix, *Gra w skata*, 1920

Źródło: Wikiart, domena publiczna.

1

Surrealizm

Charakterystyka

- Rozwijał się w latach międzywojennych głównie we Francji i stamtąd oddziaływał na inne kraje, także USA i Ameryki Południowej.
- W przeciwieństwie do innych kierunków awangardowych, surrealizm nadal jest żywotny.
- Cechuje go rozbudowane zaplecze ideologiczne i filozoficzne.
- Jego przedstawiciele głosili hasła anarchicznego buntu przeciwko zinstytucjonalizowanym formom życia, cywilizacji technicznej, kultury, moralności, reguł języka i racjonalnego myślenia.
- Sztukę uważano za nieobliczalną manifestację wolności, niezależności od schematów i norm.
- Za najbardziej autentyczną sferę życia jednostki uważano anonimową energię ukrytą za świadomym „ja”. Zatem sztukę uważano za ekspresję podświadomych treści.
- Bardzo ważną rolę w konceptach odgrywało łączenie obiektów z obcych sobie kontekstów, dające poczucie nonsensu.

2

Surrealizm

Literatura

- Program wywodził się z doświadczeń dadaizmu.
- Ważną rolę odgrywały zbiorowe wystąpienia publiczne, odbywające się w atmosferze sensacji.

- Wielu przedstawicieli surrealizmu angażowało się w lewicową działalność polityczną, akcje antyfaszystowskie i antymilitarystyczne.
- Negował radykalne rozumienie utworu jako wypowiedzi ułożonej według ściśle określonego konceptu.
- Skrajną wersją pisarstwa było pisanie automatyczne, polegające na spisywaniu potoku skojarzeń poety.

3

Surrealizm

Sztuka

- Całkowicie zanegowano kopiowanie natury w malarstwie.
- Obrazy miały być efektem wyzwolenia wewnętrznych przeżyć artysty.
- Wykorzystywano przypadkowość, spontaniczność, swobodę skojarzeń.
- Dzieła przypominały halucynacje, urojenia, senne wizje, którym nadawano symboliczne znaczenie.

Franz Sedlacek, *Flower piece*, 1922

Źródło: Wikiart, domena publiczna. Na podstawie: *Dwudziestolecie międzywojenne*, Warszawa 2009.

1

Konstrukttywizm

- Rozwijał się głównie w Rosji w latach 20. XX wieku.
- Poza Rosją konstrukttywizm znalazł odbicie głównie w środowisku Bauhausu.
- Zmierzano do kreowania nowych form artystycznych, odpowiadających ówczesnym warunkom życia i postępowi technicznemu.
- Rozwinał się w atmosferze rewolucyjnej utopii, towarzyszącej początkowi panowania

władzy sowieckiej.

- Artysta był uważany za kogoś, kto może przyczynić się do zaspokojenia potrzeb materialnych społeczeństwa, usystematyzować uczucia rewolucyjnego proletariatu.
- Uważano, że po rewolucji nastaną czasy, w których artysta będzie tworzył wraz z naukowcami i inżynierami nową estetykę opierającą się na utylitaryzmie, czystości, prostocie i elementarności materiałów.
- W architekturze przejawiał się w projektach osiedli mających służyć społeczeństwu rewolucyjnemu.
- W literaturze odwoływał się do kultu techniki i przemysłu. Środki wyrazu były oszczędne, skoncentrowane wokół tematu. Często wprowadzano terminologię techniczną.
- W malarstwie ograniczano się do prostych elementów geometrycznych. Obraz był „budowany”, „konstruowany”.

Vasyl Yermynov, *Kompozycja dekoracyjna*, 1912

Źródło: Wikiart, domena publiczna.

Na podstawie: *Dwudziestolecie międzywojenne*, Warszawa 2009.

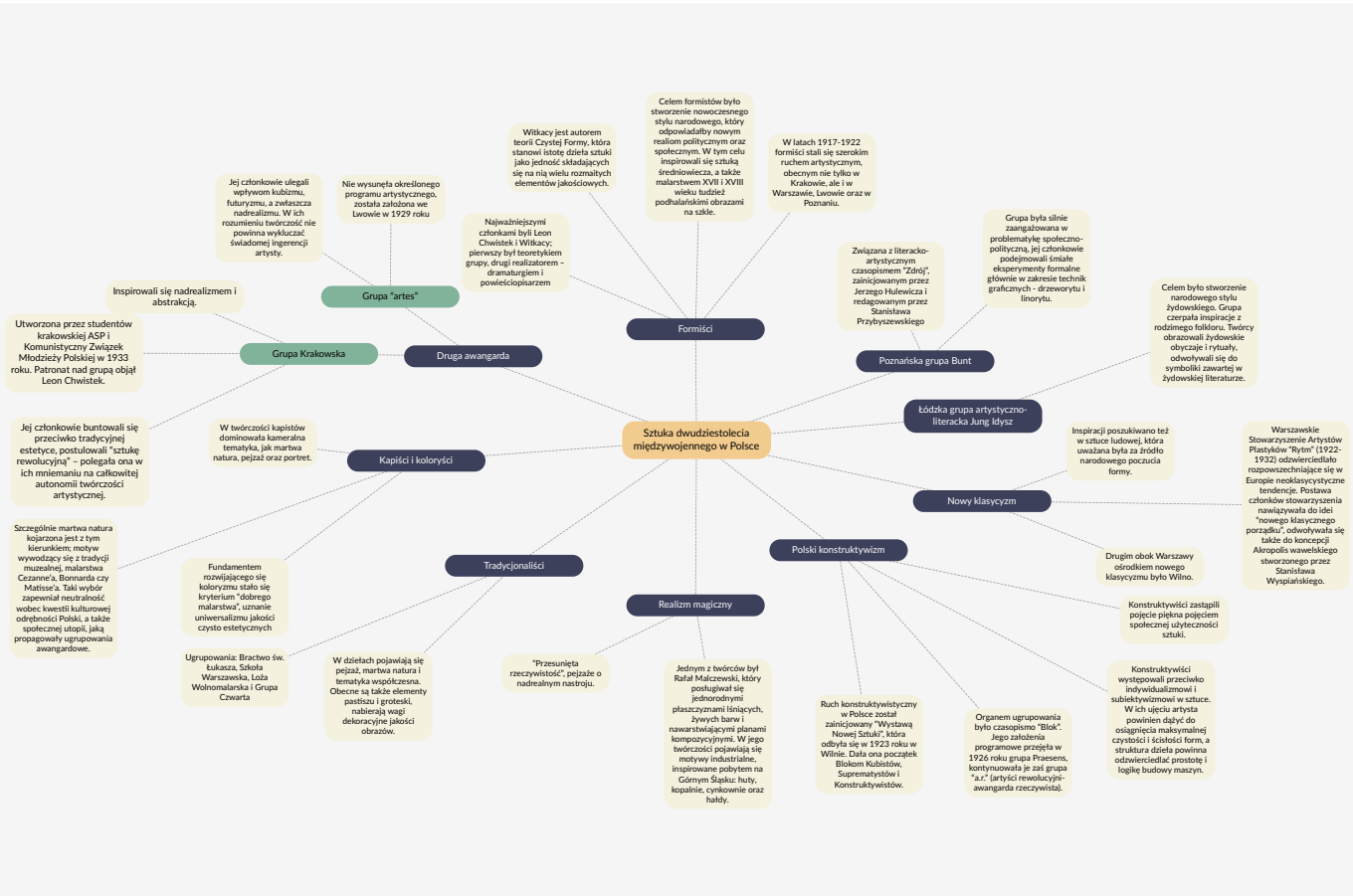
Polecenie 2

Na podstawie galerii wskaż wspólne cechy kierunków w sztuce dwudziestolecia międzywojennego, zwracając uwagę na ich funkcje, rolę artysty i sposób rozumienia dzieła.

Mapa myśli

Polecenie 1

Przeanalizuj mapę myśli i scharakteryzuj kierunki awangardowe i tradycjonalistyczne, wskazując na stawiane sobie cele i opozycję między nimi.

Ćwiczenie 1

Spośród podanych wskaż nowe kierunki poezji międzywojennej.

☐ realizm

☐ symbolizm

☐ naturalizm

☐ futuryzm

☐ awangarda

☐ nadrealizm

Polecenie 2

Na podstawie mapy myśli wyjaśnij, z czego wynika wielość kierunków w sztuce dwudziestolecia międzywojennego.

Ćwiczenie 2

Opierając się na poniższym fragmencie scharakteryzuj przemiany w sztuce, jakie dokonały się w okresie międzywojnia, a także podaj tego przyczyny.

((S. Jaworski

Literatura lat 1918-1939

Rozległość horyzontów umysłowych twórców awangardy, przenikliwe wizje przyszłości Stanisława Ignacego Witkiewicza, głębokie analizy Gombrowicza, mitotwórstwo Schulza, świadomość polityczna literatury lat trzydziestych, trzeźwa i wywracająca wszystko na nice myśl Irzykowskiego, nade wszystko zaś – tragiczny heroizm, zagadnienie moralnej odpowiedzialności u katastrofistów – wszystko to było dziedzictwem bezpośrednich następców. Dodajmy jeszcze do tego wyliczenia – metaforyczność w poezji, która pozwalała na skrót i zaskakujące zestawienie oraz groteskę – jako sposób ujęcia świata.

Źródło: S. Jaworski, *Literatura lat 1918-1939*, [w:] *Historia literatury polskiej w zarysie*, red. A. Wilkoń, M. Stępień, Warszawa 1980, s. 445.

Dla nauczyciela

Autor: Anna Grabarczyk

Przedmiot: Język polski

Temat: Nowe zjawiska w kulturze dwudziestolecia międzywojennego

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Zakres podstawowy

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

6) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki;

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

IV. Samokształcenie.

9) wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;

Zakres rozszerzony

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach: esej, interpretacja porównawcza, reportaż, felieton.

IV. Samokształcenie. spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

1) sięga do literatury naukowej, aby pogłębiać swoją wiedzę przedmiotową;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne. Uczeń:

- omówi nowe zjawiska w kulturze dwudziestolecia międzywojennego;
- scharakteryzuje kierunki w literaturze i sztuce XX-lecia;
- wskaże wspólne cechy kierunków w sztuce dwudziestolecia międzywojennego.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- burza mózgów.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał „Nowe zjawiska w kulturze dwudziestolecia międzywojennego”. Prosi uczestników zajęć o zapoznanie się z tekstem w sekcji „Przeczytaj” oraz „Galeria zdjęć interaktywnych”.

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel wyświetla na tablicy temat i cele zajęć. Prosi, by na ich podstawie uczniowie sformułowali kryteria sukcesu.
2. Prowadzący zajęcia prosi uczniów.
 - Omówcie periodyzację dwudziestolecia międzywojennego.
 - Scharakteryzujcie krótko kierunki w literaturze i sztuce XX-lecia
 Uczniowie udzielają swobodnych odpowiedzi, posiłkując się własną wiedzą i informacjami z e-materiału.

Faza realizacyjna:

1. Nauczyciel zapowiada, że uczniowie będą pracowali w grupach nad różnymi zagadnieniami związanymi z tematem lekcji. Dzieli uczestników zajęć na 4-osobowe zespoły. Każdy zespół zostaje opatrzony cyfrą: 1, 2 lub 3. Zespoły z jedynką charakteryzują przemiany w sztuce, jakie dokonały się w okresie międzywojnia, a także podają tego przyczyny (sekcja „Przeczytaj” i mapa myśli). Zespoły z dwójką zajmują się poleceniami związanymi z galerią zdjęć interaktywnych dotyczącymi kierunków w sztuce dwudziestolecia międzywojennego. Zespoły opatrzone trójką wykonują polecenia związane z mapą myśli (Przeanalizujcie mapę myśli i scharakteryzujcie kierunki awangardowe i tradycjonalistyczne, wskazując na stawiane sobie cele i opozycję między nimi). Prowadzący zapowiada, że w podsumowaniu lekcji zespoły podzielą się efektami swojej pracy. Formułuje problem, nad którym zastanawiają się wszystkie grupy: Z czego wynika wielość kierunków w literaturze sztuce dwudziestolecia międzywojennego?
Podczas pracy grup nauczyciel udziela uczniom wskazówek, jeśli ich potrzebują.

Faza podsumowująca:

1. Po upływie wyznaczonego czasu nauczyciel prosi przedstawicieli zespołów o przedstawienie wyników ich pracy. Członkowie innych grup oznaczonych tą samą cyfrą mogą uzupełniać odpowiedzi. W podsumowaniu zajęć nauczyciel wraca do pytania: Jakie były nowe kierunki poezji międzywojennej?

Praca domowa:

1. Wybierz dowolne zjawisko z dwudziestolecia międzywojennego i napisz esej na ten temat. Praca powinna liczyć co najmniej 400 wyrazów.

Materiały pomocnicze:

- Ryszard Waldemar Kluszczyński, *Awangarda – rozważania teoretyczne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1997.
- Grzegorz Gazda, *Awangarda – Nowoczesność i tradycja. W kręgu europejskich kierunków literackich pierwszych dziesięcioleci XX w.*, Łódź 1987.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą wykorzystać multimedium „Galeria zdjęć interaktywnych” do przygotowania się do lekcji powtórkowej.